

ترجمه محمد نبی خان

مکاتب لتویا و ملحقات آن

تشکیل مکاتب لتویا که بر اساس وحدت ریخته شده دارای مزایات و خصوصیات
ذیل میباشد :-

آ - تعلیم عمومی در مکاتب ابتدائی به چنان اساس نهاده شده که در آنها هر طفل
قطع نظر از درجه ، ملیت و مذهب مناسب قابلیت و خواستش خود تعلیم خود را
تعقیب و ادامه داده می تواند .

ب - پروگرام و قواعد شمولیت شاگردان بطوری ترتیب داده شده که يك شاگرد
از هر نوع که باشد برای دوام مطالعات خود بدون کدام تکلیف خصوصی از مکتب ابتدائی
به مکتب بلند تر ترفیع کرده می تواند .

ج - معاونت های مادی قلمی به شاگردان هائی ساعی کرده می شود که آنها را
برای تحصیل تعلیم عالی تر قادر ساخته بتواند .

اساس تعلیم مکاتب شش ساله اجباری قرار داده شده و شاگردانیکه بآنها داخل شود
باید که تحصیل خانگی را داشته یا در مکاتب صبیان يك ساله خوانده باشند .
یعنی عملاً مکاتب ابتدائیه دارای تعلیم هفت ساله میباشد - پروگرام آن طوری
ترتیب داده شده که شاگرد را معلومات و استعداد می بخشد تا در اخذ کار عملی
یا دوام مطالعات در مکاتب ثانوی یا مکاتب خصوصی صنعتی مستعد بسازد .

شاگردانیکه می‌خواهند مطالعات خود را در مکاتب ثانوی یا مکاتب علوم ادبی دوام دهند باید اولاً به صنف مدخل مکتب مذکور بعد از آنکه نصاب صنف چهارم را در مکاتب ابتدائی تکمیل نمایند داخل شوند .

این خصوصیت تحصیل به شاگردانیکه دارای سن ۱۲ - ۱۳ باشد دو سال قبل از ختم پروگرام مکاتب ابتدائی داده می‌شود شاگردانیکه پروگرام ابتدائی را ختم کرده خواهش نداشته باشند که تعلیم خود را دوام دهند مجبورند که دو سال خود را در یک مکتب مکمله که غایب آن تحصیل مفید تعلیمی در حیات عملی بوده معیار تعلیمی را بطور عموم بلند ببرد صرف نمایند .

پسر ها و دخترانیکه از مکتب ابتدائی فارغ گردند برای شان اجازه داده می‌شود که تعلیم خود را در یک مکتب علوم ادبی یا مکتب ثانوی که یک نوع مخصوص بوده پروگرام آن پنج ساله میباشد یا در مکتب صنعتی معمولی که نصاب آن از یک الی ۵ سال می‌باشد معلومات خود را توسعه نمایند . مکاتب علوم ادبی یا مکاتب ثانوی نوع مخصوص آنها را برای دارالفنون مستعد می‌سازد . در صورت های عادی يك شاگرد شهادت نامه فراغ تحصیل را به سن ۲۰ حاصل می‌کنند یعنی در مکتب صیانی از سن ۸ تا ۹ و در مکتب ابتدائی از ۹ تا ۱۵ و در مکتب ثانوی از سن ۱۵ تا ۲۰ تحصیل می‌کنند .

در مکاتب لتویا تا ۱۹۳۵ ذکر و اناک بطور ت مخلوط درس داده میشد - حالاً به نسبت اینکه معارف خالص باشد نظر به ضروریات ذکر و اناک تعلیم جدا گانه با تدریج داخل شده مکاتب و صنوف مخصوص برای بچه ها و دختر ها ترتیب داده شد تعلیم مخلوط الحال صرف در بعض مکاتب کوچک که در آنجا حالات اقتصادی برای تعلیم جدا گانه مستعد نیست وجود دارد - از سبب داخل نمودن مضامین جدا گانه چنان اقتضا کرد که به مضامین عمومی عطف نظر شده برای حیات آینده هر جنس اهمیت مخصوص قایل شد یعنی برای بچه ها کار مردانه و تعلیم عسکری (این تعلیم

در این اوقات در همه مکاتب از صنف بایانتر بن نادار الفنون داخل شده (و برای دخترها دوخت و امور بیتیه - کار عملی باغ و طبخ و برای مکاتب ثانوی دخترها دروس وسیع که حاوی صحت و روحیات و تعلیم زنها و اطفال است تخصیص داده شده مکاتب عمومی خواه حکومتی باشد یا بلدیة، صبیانی باشد یا ابتدائی یا مکمله برای تمام شاگردها باز بوده معاونت مادی با طلبه غیر مستطیع کرده می شود.

در مکاتب دیگر شاگردها فیس مخصوص می پردازند لکن تخمیناً خمس آنها از تادیة فیس فارغند و برای بعضی از آنها مصارف تعلیم مقرر میگردد تا تعلیم خود را دوام دهند. این مسئله قابل ذکر است که پروگرام مکاتب ابتدائیة شهرها مثل مکاتب دهات نسبت هر پروگرام نسبت به ضروریات و واقعات محیطی تطبیق داده می شود. اساسهای اصولی: - قانون مکاتب لتوائی که قبل از تحصیل استقلال اعلان گردیده بود در ۱۹۳۴ عوض آن بک قانون جدید برای معارف ملی تصویب یافت اوصاف خصوصی که این قانون را از قانون سابق تفریق می سازد قرا ذیل است: -

۱ - تعریف مجدد و دی نسبت به مقصد و ترقی علم به الفاظ ذیل کرده میشود: هر مکتب کوشش کند که شاگردان خود را از روی جسم، دماغ، ذوق و اخلاق تربیت نمود و در ذهن آنها نیکوئی های فردی و اجتماعی و صنعت و محبت وطن و احساسات دوستانه نسبت به ملل و درجات دیگر تزیین نماید.

۲ - پروگرام مکاتب ثانوی را از ۲ به ۵ سال تبدیل نموده در صنف بالاییک صنف دیگر را افزود نمودند.

۳ - حقوق و مسئولیت های زیاد برای سر معلمین داده شد.

۴ - موسسات دوائر مرکزی را نسبت به اداره و تنظیم حیات مکتبی زیاده تر اختیارات داده شد، حکومت و دوائر بلدیة مکاتب و موسسات عرفانی را که برای اهالی لازم باشد افتتاح نمود. لکن آنها را حکومت تحت مراقبت خود قرار داده

توسط اشخاص قانونی و طبی اداره می نماید .

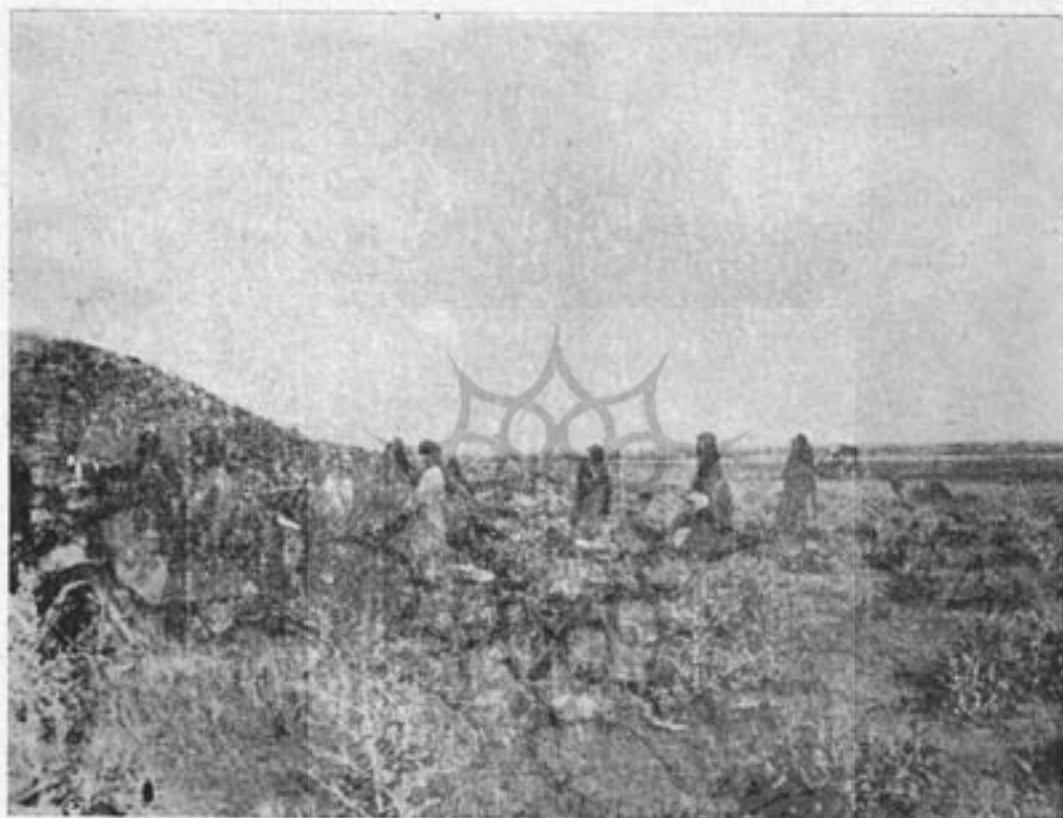
مکانیکه در آن بزرگان لتوائی تعلیم داده می شود در آن اطفال تمام منت داخل می شود و برای اقلیات اگر از ۸۰ طفل کمتر نباشد يك مکتب و از ۳۰ طفل که کمتر نباشد يك صنف تشکیل میگردد .

تعلیم دینی در همه مکاتب تدریس شده پروگرام آن از طرف وزارت معارف ترتیب و از جانب رؤسای کلیسای طائفه منسوبه آن تصویب میگردد هر فرقه حق تحصیل دروس مخصوصیکه برای تعلیم مذهبی شان تعیین گردیده میباشد بشرطیکه شاگردان همان طائفه در آن مکتب از ده نفر کمتر نباشد شاگردانیکه بکلیسای مخصوصی مربوط باشد عقیده آنها در مکتب تعلیم داده نمی شود مجبور نیستند که به دروس مذهبی حاضر شوند یا به رسومات مذهبی شرکت ورزند و اگر از ده شاگرد در آن مکتب اضافه تر باشند پس عوض تعلیم مذهبی تعلیم اخلاق را می خوانند .

در زمانیکه شاگرد در مکتب مجبور است که حاضر باشد اگر يك روز بدون کدام دلیل معقول غیر حاضر گردد والدین یا والی شاگرد مجبور است که ۲۰ سنت جرم دهد اعضای اداری مراقبت می نمایند که جریمه تادیه شده و برای مفاد آن مکتب صرف گردد که در آن علاقه طفل زیست می کنند - والدین مجاز اند که طفل خود را بخانه تعلیم دهند لاکن این تعلیم هم تحت نگرانی حکومت میباشد - تعلیم اجباری نیز برای طلابیکه جسماً - دماغاً - اخلاقاً معیوب باشند نیز داده شده برای آنها مکاتب و موسسات مخصوصی باز میگردد .

خصوصیت وظیفه مکتب : - علاوه از تعطیل سه یا چهار ماه تابستانی (جون - جولائی - اگست) که برای مکاتب شهرها و ماه ستمبر زیادتر برای مکاتب دهات میباشد چند رخصتی های کوتاه نیز میباشد که مدته روزهای تعلیم مکاتب ابتدائی در يك سال از ۱۶۰ تا ۱۸۵ روز

و در دیگر مکاتب بااستثنای امتحان ۱۹۰ روز میباشد - تعلیم در روزهای هفته بدون وقفه نان چاشت دوام می کند و عده دروس نظر به نوع و درجه و معیار مکتب کم و زیاد میباشد یعنی در مکتب صبیان از ۲۱ درس که روزانه ۳ یا ۴ درس در يك هفته زیاد نمى باشد و در مکاتب ابتدائی از ۲۳ تا ۳۱ و در مکتب علوم

یکی از علاقه های قطعه منظره قبایل کوچی در شهر ولسل از عکاسی های محمد عزیز خان عضو حفریات ادبی ۳۰ تا ۴۰ ساعت هفته و از درس خوانده میشود البته در مکتب صنعتی که کار آنها عملی است عده دروس بسیار تر بوده يك درس ۴۵ دقیقه میباشد و بعد از هر درس ۱۰ دقیقه تفریح و پس از درس دوم ۲۰ دقیقه وقفه ایست که در آن شاگرد ها ناهشتای خود را تناول می کنند .

در سنه ۱۹۳۶ يك مکتب انتشار صوت افتتاح شده که در هر چهارشنبه از ساعت ۳۵ - ۱۱ الی ۵۵ - ۱۱ صنوف پنجم و ششم مکاتب ابتدائی و همه صنوف

مکاتب ادبی و صنعتی پروگرام مخصوص مکتب را که از نقطه نظر معارف ملی ترتیب یافته استماع می نمایند.

راجع به طرق تعلیم برای معلمین هدایت مخصوص داده نمی شود چون مقامات تعلیمی غیر از اشخاصیکه تعلیم مخصوص عرفانی را دارند اشغال شده نمی تواند. بنابراین معلمین مختار اند که هر نوع طریقه تعلیم را که مناسب دانند برای خود اتخاذ نمایند. ادارهای مکتب صرف خواهش داشته می باشند که طریقه های تعلیم موافق اصول تعلیم و تربیه بوده حاوی پروگرام مرتبه مکتب باشد. کتب مکتبی به عده زیاد استعمال گشته و اثر مکتب می سنجد که چنان کتابها انتخاب شود که شاگردان بی بضاعت نیز آنرا استعمال نموده بتوانند. با اینهمه همان کتبی که از وزارت معارف منظور و برای مکاتب قبول شده است نیز استعمال یافته می تواند در هر صنف شاگرد یکسال مانده در هر بهار مجلس معلمین شاگردانی را که به صنف بلندتر مستحق میباشند ترغیب می دهند و شاگردهای ناکام را که از دوم ضمون زیاده تر کمزور نباشند برای امتحان دوباره آنها را در موسم خزان می خواهند و شاگردهای کمزور تر را در همان صنف تا یکسال دیگر بطور ابقا می مانند. قاعده معینی راجع به کامیابی شاگردهای موفق در بدوین صنف به نوع مکتب اختلاف دارد در مکاتب ابتدائی شاگردها از یک صنف بدیگر صنف بدون امتحان نظر به لیاقتیکه در اثنای سال در صنف نشان داده اند ترغیب می یابند در سال آخر از سه ضمون یعنی لسان لتوایی و ریاضی و یک ضمون دیگر که در روزهای قریب امتحان از طرف وزارت معارف تخصیص میگردد امتحان گرفته می شود نظر به لیاقتیکه شاگرد در اثنای سال نشان داده و نسبت به نتیجه این امتحان که شاگرد در صنف اخیر ابراز نموده قراذیل امتیاز می بیند :-

۱ - یکشهادت نامه برایش اعطا میگردد که او را افتخار می بخشد که بدون امتحان به مکاتب ثانوی داخل شود .

۲ - شهادت نامه که دارای چنین حقوق نمیباشد برایش اعطا میگردد .

۳ - اگر در همان صنف ابقا می ماند برایش هیچ شهادت نامه داده نمیشود .

در مکاتب ثانوی و مسلکی در هر سال از هر صنف امتحان گرفته می شود و از ۲ تا ۴ مضمون نظر با انتخاب وزارت تعیین میگردد که از آن شاگرد ها امتحان میدهند و همین قاعده به اخیر پرو غرام مکاتب علوم ادبیه و مسلکی نیز اجرا میگردد یعنی محصلین مکاتب مذکور بسته طبقه تقسیم می شوند :- (۱) دارندگان شهادت نامه با حق شمولیت بدارالفنون (۲) دارندگان شهادت نامه بدون حق شمولیت بدارالفنون (۳) ناکامان که یکسال دیگر باید دروس خود را تکرار کنند.

در اخیر تکمیل پرو غرام مکاتب ابتدائی و علوم ادبی و مسلکی یک جشن نمایش توزیع شهادت نامه ها انعقاد می یابد که ریاست جشن را نماینده حکومت نموده برای فراغت یافتگان یک کتاب نفیس که حاوی مضامین اخلاقی و وطن پرستی باشد بنام رئیس لتو با انعام میدهند و درین جشن نماینده های حکومت که بین ۶۰۰ و ۱۱۰۰ مامور عالی که در آن اعضای گابینه حتمی خود رئیس جمهور هم شامل میباشد حصه میگیرند این نوع جشن ها با اشتراك نمایندگان محلی حکومت در تمام لتو یا عمومیت دارد -

جهد عملی شخصی یعنی تشکیلاتی که شاگردها کار و عمل را خود بخود می آموزند فعلاً در هر مکتب وجود داشته بقسم بسیار خوبی در تمام لتو یا اداره می شود اغراض و مقاصد این چنین تشکیلات مختلف بوده اما اساس عمومی آن که برای قابلیت آنها حتمی است یکنوع میباشد یعنی در تحت مراقبت و نگرانی معلمین به شاگردان چنین افکار تولید میگردد که برای مفاد مملکت خود مستعد گردند .

کلوب های قابل تعریف سپورت و حفظا لصحت و هوا نوردی 'سیاحت' تاریخ

موسیقی و غیره موجود است و از میان آنها دسته‌های شاگردانیکه بنام مزپلکی (خودکاران عرفانی) مشهور اند زیاده تر اهمیت دارد که از جوانها تشکیل یافته و بزراعت ذوق داشته نصب العین آنها طوری است که در جوانها محبت مملکت خود را تزییق و اهلیت کار و عمل را در آنها تولید نموده خصائص ملی شان را قوت ببخشد - عملیات آنها از اداره زراعت سرچشمه میگیرد برای آنها تعلیمات مناسب و انعامات مسابقه مقرر و خیمه‌های نایبستانی ترتیب و فصل‌های آنها تفتیش شده در آنها استعداد و اخلاق لایق پیدامی کنند اوسطاً در هرینجاه شاگرد یک عضو فعال (مزپلکی) موجود میباشد مجله آنها تا ۳۰ هزار جلد طبع گشته فائذور هنمای آنها رئیس مملکت لتویا میباشد.

دسته‌های بلند تر اشخاص بنام ریدگرانس موسوم و ذوق مخصوص برای ترقی شاگردها داشته فعالیت خودکارانه را به اساس قواعد حفظا الصحه - حیات صحتمندانه معاونت باهمی و برقرار داشتن روابط دوستانه را با اطفال خارج پیش ببرند - آنها نیز مجله از خود طبع می کنند این اتحادیه شاگردها کوشش می کنند که در شاگردها روح اتحاد و سعی باهمی پیدا بشود که بفرصت معاونت مکتب‌های آنها با دوات ضروریه آنها تهیه نمایند.

رتال جامع علوم انسانی

صحت طفل :- راجع به حفظ و تقویة صحت شاگردها اولاً به اطاقان خوری اطفال اهمیت داده شود نه صرف به غذا های مکاتب لیلیه که در آنجا بستر های مشترك که مساکن آنها از مکتب بسیار دور اند عطف توجه گردد بلکه بغذا های دیگر اطفال که در مکتب تهیه میگردد نیز مراقبت کافی کرده شود - در بعض اطاقها صرف ناشتای گرم برای شاگردها نیکه در تفریح کلان فارغ می باشند چیده می باشد و در بعض ناشتا طعام چاشت و طعام شب و چای نیز مهیامی باشد شاگردهای غیر مستطیع از اطعمه بطور رابگمان حصه میگیرند که حکومت

یا بلدیة‌ها برای آنها مهیا می‌سازد - دیگر اطفال مصارف طعام را خود می‌پردازند در اکثر مکاتب زراعت شاگردان آذوقه خود را برای خوراک عمومی خود از اراضی که بواسطه خودشان زرع و آنرا در اثنای درس عملی طبیعات حاصل می‌کنند تهیه می‌نمایند اکثر شفاخانها و مؤسسات صحتی در مکاتب لتویا از اثر جدیت سالهای اخیر محسوب میگردند. چهار زمانیکه حکومت دوباره تشکیل اقتدار یافته تنظیم و ترتیب گردیده در ۱۹۳۴ برای ازدیاد از نصف مکاتب لتوئی و در سنه ۱۹۳۷ و ۱۹۳۸ تقریباً برای ۸۰ فیصد شاگردها، مکاتب لیلیه افتتاح گردیده از قرار مشاهده و تجربه ثابت گردیده است که تغذیه نمودن شاگرد در مکاتب لیلیه نه صرف قوای صحتی شان را ارتقا می‌بخشد بلکه به قواعد مکتب از قبیل حاضری و غیره و وظائف مکتبی آنها را پابند می‌سازد. در هر کجا تبیکه دستر خوان عمومی برای شاگردها هموار می‌باشد عده ناکامها خیلی قلیل است.

شفاخانه مکتب :- قانوناً برای هر مکتب یک شفاخانه معین میباشد که مکاتب لیلیه برای طلبه غیر مستطیع بطور رایگان دوا تهیه می‌کنند - در بعض مکاتب دندان سازی مخصوص میباشد - اداره عمومی طبی بواسطه معلمین جمناستک که آنها تعلیم یافته مکمل از مؤسسه طبی میباشد پیش برده می‌شود که این نوع اجرا خیلی مفید واقع گردیده برای تقویة صحت اطفال در تعطیلات تابستان شاگردها به ممالک و بلدیة های دور فرستاده می‌شود اگر والدین آنها از عهده مصارف آنها برآمده نتوانند وزارت فوائد عامه مصارف آنها را می‌پردازد - برای اقامه تعمیر مکاتب از نقطه نظر صحتی توجه کافی کرده می‌شود - در جنوری ۱۹۳۵ رئیس جمهور لتویا خطابه برای اهالی شهر ایراد فرمود که در مکاتب اولی و دارالترتیبه ها تبیکه طفولیت خود را در آن گذرانده‌اید بخاطر داشته آنها را از کتب، نقشه ها و آله‌های موسیقی و غیره مستغنی سازید - بدرجه این خطابه اثر انداخت که از کثرت ورود

اشیای مذکور وزارت معارف مجبور شد که یک دائرة مخصوص برای اینکار باز نموده اشیا نیکه از اطراف مملکت مثل جوی جاری میگردید آنها را تفریق نموده برای هر مکتب برساند - و نیز تعمیرات زیادی ساخته برای مکتب تقدیم گردید در ظرف سه و نیم سال زیاده از نیم ملیون (لات) نقد و یک ملیون و ۳۰۲ هزار جلد کتاب - ۳۶۷۲ نقاشی ها - تصویر ها - تزئینات و اشیا موسیقی و دیگر ذخائر عرفانی و طبی بواسطه هزارها شهری ها برای مکتب اولی آنها تهیه گردید. معارف عالی :- در لتویا معارف عالی عبارت از مؤسسات عرفانی بلند از قبیل یونیورسیتی لتویا، اکادمی صنایع نفیسه - مؤسسه رومن کیتلک که به یونیورسیتی مذکور بحیث فاکولته الهیات ملحق شده و دارای حقوق درجات اکادمی میگردد میباشد.

دارالفنون لتویا در ۱۹۱۹ تاسیس و دارای ۹۴۰ متعلم و ۱۱۰ معلم میباشد که دارالفنون مذکور به یک مؤسسه متحده که دارای یازده فاکولته و یک عده زیاد شعبات و معاینه خانها کتبی که تعداد آن تا ۳۲۰ هزار جلد میرسد میباشد. یک مؤسسه عالی که دارای یک تشکیل تعلیم عالی است مخصوص چرمن ها است دو مؤسسه تجارت (از باغیچکه شاملین آن در آن دو نام نمی ورزند) بزودی مسدود خواهد گشت.

رتال جامع علوم انسانی

حکومت یک اکادمی مخصوص زراعت را در ۱۹۳۹ با فاکولته های زراعت و جنگل افتتاح نموده البته درین صورت فاکولته زراعت یونیورسیتی لغو خواهد شد.

چهارده یونیورسیتی های ملی و شعبات آن که در آنها ۲۵۹۶۰ متعلم داخل اند و ۱۸۷ کورسهای مختلف که در آنها ۱۵۷۶۴ شاگرد تحصیل می نمایند در ۱۹۳۷ و ۱۹۳۸ تاسیس گردیدند ما این دارالفنونها و کورسها مؤسسات عرفانی

مستقل اندمگر تا وقتیکه وزارت معارف عمارت ' پروگرام ' عملة آنها را که برای امور عرفانی و تعلیم آنها ضرورت منظور نکند، مؤسسات مذکور افتتاح شده نمی تواند.

شوشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
معلمین شعبه افزار سازی مکتب باغابکی

علاوه ازین کورسها در هر سال مؤسسات مختلف و انجمن ها و کافرانس ها تشکیل یافته راجع به مسائل مخصوص و عموم نطق ها ایرادی گرد و نیز معلم های مخصوص برای تعلیم افراد مخصوص با دسته های کوچک ۳ نفر یا ۴ نفر معین شده از طرف وزارت معارف نظر به تعلیمات خصوصی و عمومی شان مقرر میگردد. بالطبع بدون اجازه معارف معلم ها با کورس ها را اهالی قبول کرده نمی توانند.

احصائیه: -

جدول ذیل احصائیه معارف تواریخ در ۱۹۳۷ و ۱۹۳۸ نشان میدهد

موسسات عرفانی	عده	شاملین	هیئت معلمین
		ذکور	اناث
مکاتب ابتدائی و کندر کارتن ها	۱۹۰۴ - ۲۳۱۵۳۳ - ۶۲ - ۱۱۱۰	۹۲۸۷	
مکاتب ابتدائی (درجه پایا تر)	۸۳ - ۷۳۱۷ - ۲۲۵۰ - ۲	۷۳۵	
مکاتب ثانوی و دیگر موسسات مخصوص	۲۵ - ۷۷۴۴ - ۳۴۶۰ - ۳	۹۲۳	
مکاتب ادبی	۷۷ - ۱۶۷۷۹ - ۹۷۰	۱۶۰۳	
آکادمی مخصوص	۴ - ۵۲۸ - ۱۵۴	۸۳	
دار الفنون	۱ - ۶۸۱۳ - ۲۰۳۸	۴۱۶	
فاکولته موسیقی	۱ - ۲۷۸ - ۱۴۶	۳۸	
آکادمی صنایع نفیسه	۱ - ۲۰۵ - ۶۳	۲۱	
مجموع	۲۱۱۶ - ۲۷۱۱۹۷ - ۱۲۸۸۷۷ - ۱۳۱۰۶		

در سنه ۱۹۱۴ عده نفوس اتویا به ۵۵۲ ر ۲ بالغ میگردید و از هزار نفر صرف ۶۷ شاگرد در مکاتب مختلف داخل بودند. لکن در ۱۹۲۰ عده نفوس به ۱۳۱ ر ۵۹۶ ر ۱ تقلیل یافت با علو نفوس در فی هزار ۸۰ شاگرد و در سنه ۱۹۲۵ - ۱۱۰ و در سنه ۱۹۳۵ - ۱۳۰ و در سنه ۱۹۳۷ - ۱۳۷ نفر (به استثنای کورس ها و دارالفنونها) به مکاتب مختلف شامل بودند که این عده نسبت به سابق دوچند می باشد.

مصارف هر شاگرد و هر فرد از سه چند به چهار چند رسیده مکانیکه که سابقاً صرف برای اشخاص غنی و متمول تخصیص یافته بودند الحال نه صرف مکاتب ثانوی بلکه آکادمی عرفانی موقع تحصیل را برای هر کس میدهد.